

Hufvudredaktör: **Lars Hökerberg.**
Mottagnings-tid kl. 10—11, Klara Södra Kyrkogata 5.

En tur i Ångermanälvens och Indalsälvens ådalar

Att få göra en tur uppåt Norrland hade för den, som nedskrifver dessa rader, sedan flere år tillbaka hägrat som ett önskningsmål, utan att dock omständigheterna ställde sig gynnsamt för dess realiserande. När så i år utsikt yppades att göra sig ledig ett par veckor och därtill en angenäm reskamrat sjelfvilligt erbjöd sig, skulle det ändtligen bli allvar af.

Första frågan blef naturligen då, hvilken trakt af det vidsträckta Norrland borde väljas. Den högsta nordnen lockade visserligen mest, men till en resa dit kräfdes gärna något längre tid än som nu kunde disponeras, och så kom Ångermanland främst på föredragningslistan. Sagdt och gjordt: till Ångermanland skulle det bära af. Men så spordes rykten om att Indalsälven hade att bjuda på en fägring som t.o.m. påstods skola öfverträffa den mycket lofprisade Ångermanälvens. Därtill kom, att i år hade öppnats en alldeles ny tur med ångbåt på en del af Indalsälven, som förut ansetts omöjlig att trafikera, och det har ju alltid för turister ett särskildt behag att färdas fram på trakter som ännu ej hunnit blifva de resandes allmänna stråkväg. Naturligen blef det sålunda en ny fråga: skulle en lämplig förbindelselänk de bägge ådalarna emellan kunna uppspås och möjlighet därmed beredas att på samma resa och på en knappt tillmätt tid få befara bägge de nämnda ådalarna utan att behöfva resa upp och ner?

Tillgängliga kartor gäfvo på den frågan ett tämligen sväfvande svar; men det såg dock icke alldeles omöjligt ut. Den enda resehandbok öfver Norrland, som bokhandeln hade att erbjuda, var tio år gammal och kunde följaktligen icke längre vara en tillförlitlig auktoritet, i all synnerhet när del gällde ett land med så snabb utveckling, icke minst med hänsyn till kommunikationer, som Norrland. Hoppet stod då till Turistföreningens byrå i Stockholm, och dit styrdes kosan för närmare upplysningars vinnande.

Med det välvilligaste tillmötesgående blef man mottagen på denna vid Karduansmakaregatan n:r 6 belägna byrå. Kartor och skrifter framletades, och diverse skildringar af turistfärder i de ifrågavarande trakterna genomögnades, men ingenstädes lyckades man finna nog tydliga och detaljerade upplysningar för att kunna med säkerhet utstaka resplanen i den riktning och syfte som ofvan antydts. Slutet på besöket å Turistföreningens byrå blef alltså en ömsesidig öfverenskommelse, att det bästa man kunde göra vore att helt enkelt resa dit upp

och sålunda på ort och ställe skaffa sig kunskap om, huru turen de bägge floddalarna emellan lättast kunde låta ordna sig.

Framtiden utvisade, att detta var ett mycket godt och riktigt beslut; och för dem som till ett annat år möjligen vilja tillgodogöra sig de små erfarenheter, turen gaf, lämnas här några anteckningar från resan.

Torsdagen den 28 juli vid 3-tiden på dagen anträdde densamma från Stockholms Skeppsbro med den vackraste, bekvämaste och mest snabbgående af alla: Norrlandsångare: »Nordstjernan». Vädret, som eljest i år varit så föga lockande till lustfärder af något längre utsträckning, visade denna dag sin blidaste uppsyn och lofvade nästan fullständig bot och bättring från alla sina förra synder. Den lätta brisen, som under färden genom skärgården gaf en behaglig svalka åt ångarens passagerare, mojnade mot aftonen nästan alldeles af, och det annars så fruktade och ofta allt annat än fridfulla Ålandshaf låg vid vår färd däröfver blankt som en spegel och skimrade för den nedgående solen i de grannaste grönbå och violetta färgskiftningar.

Ändpunkten för »Nordstjernans» turer är Nyland, en liflig lastage- och handelsplats vid Ångermanälven, 6 mil norr om Hernösand. Till denna ändpunkt göres resan på vid pass 3 timmar öfver dygnet, och dock göres uppehåll i Sundsvall och i Hernösand, på bägge ställena tillräckligt långa för att man kan hinna göra en ordentlig promenad i land och taga dessa städer i något närmare skärskådande.

Redan mellan 7 och 8 på morgonen hade Nordstjernan lagt till vid kajen i Sundsvalls rymliga hamn. Trots den tidiga timmen såg den pigga staden likväl alldeles icke omorgnad ut. Endast sjåarne i hamnen ådagalade en, som det tycktes, ovan öfverksamhet. De voro nämligen just den dagen i strejkstämning och sades ha kommit på den idéen att de borde ha en tioöring mer per timme för den hjälpsamhet de visade ankommande båtar vid lossning och lastning. Huru pass allvarligt deras anspråk voro menade och huru ordentligt det var stäldt med deras organisation, lämnar jag därhän. Strejkens resultat är mig ännu i denna stund obekant, men hvad jag såg ingaf ej någon synnerligt stark tro på en blifvande seger för de strejkande. I största lugn och ro, hvilande på några tunnor och lådor, tillbragte nämligen dessa sin tid med att åse, hurusom - båten lossades och lastades deras hjälp förutan till det pris som förr varit gängse och på precis lika kort eller lång tid som vanligt. Precis på den utsatta afgangstiden, kl. 11 f.m., voro vi färdiga att fortsätta resan.

Emellertid bör icke turister låta väntetiden förgå lika dådlöst som de strejkande sjåarna gjorde det. Sundsvall har åtskilligt som förtjänar ses på närmare håll. I främsta rummet styr man ju kosan upp till det nya stora, af en ståtlig esplanad genomskurna torget, där flere praktbyggnader resa sig efter den stora ödeläggelsen 1888. Särskildt bör man begagna tillfället att få se det inre af stadshuset där. Märkvärdigt nog är denna byggnad till det yttre både den enklaste och den smaklösaste af snart sagdt alla nybyggnaderna kring det stora torget; det är icke utan att man t.o.m. kan frestas fråga, hvad det är för en storartad magasinsbyggnad man ser framför sig, då man första gången kommer inför den framåtsträfvande och i sina later för öfrigt icke alltför anspråkslösa stadens eget stadshus. Och upplysningen om att detta verkligen är Sundsvalls stadshus undgår väl knappast att väcka den frågandes förvåning, i all synnerhet som han har en mängd ståtliga enskilda hus rundt omkring till att göra jämförelse med. Men här, om någonsin, besannar sig det gamla ordspråket, att man ej bör döma hunden efter håren, ty i både praktiskt inredning för de många stadsämbetenas och nämndernas behof och i praktfull elegans för nöjenas och festernas torde intet stadshus i vårt land kunna mäta sig med detta. Man borde nästan resa till Sundsvall enkom för att bese dess stadshus i dessa hänseenden; så mycket oförlätligare vore det då att, när man passerar med några timmars uppehåll, underlåta att bese det. För öfrigt rekommenderas att göra en tur den stora gatan i

ända, fram till platsen där den nya kyrkan, f.n. under byggnad, snart skall resa sig, liksom att vidare förbi Tivoli begifva sig upp till stadens vattenledningsreservoar, där man har en mycket präktig utsikt öfver hela staden och långt utöfver dess omgifningar. Allt detta medhinner godt under Nordstjernans liggetid i Sundsvall, och därmed har man också fått en ganska god totalbild af staden.

Uppehållet i Hernösand är ungefär hälften så långt; men på två timmar hinner man godt göra Hernösands bekantskap. Och denna bekantskap är ej heller att förakta. Redan från inloppet till hamnen får man intrycket af att man nalkas en liten snygg och hemtreflig stad med behagligt läge, och detta intryck endast stadgas då man från hamnen begifvit sig upp i densamma för att bese den på närmare håll. Några storartade byggnader sådana som Sundsvall prunkar med i hjärtat af staden söker man förgäfvets i Hernösand; men enkel trefnad tittar däremot fram genom rutorna på nästan hvarje hus. Både gamla och nya stadshuset ha emellertid hvar på sitt sätt en rätt egendomlig arkitektur— pelarhvalfvet framför det sistnämnda, som förut varit elementarläroverk, påstås vara det yppersta musikrum vårt land kan prestera, och det förstnämnda, som nu inrymmer teknisk aftonskola, är en med tiden allt mera sällsynt representant för den gamla s.k. »trästilen». Landshöfdingeresidens och biskopshus höra ju för öfrigt till stadens remarkablare byggnader, men intetdera har något särskildt anslående yttre. Hvad som däremot är i hög grad anslående och som den resande ej bör försumma att uppsöka är den vackra och ganska storslagna park- och promenadanläggningen bakom kyrkan samt de där bortom förlagda, verkligen storartade anläggningarna af stadens trädgårdsförening.

Vid 4-tiden fortsätter »Nordstjernan» sin färd för att kl. 6,15 nå ändpunkten för sin resa, Nyland, och första timmen efter det man lämnat Hernösand kan man väl obetingadt anse sig ännu färdas öfver Bottenhafvets vatten, ehuru det delvis är innestängdt mellan öar och skär åt ena sidan och fastlandet åt den andra; men sedermera kan det en god stund vara omtvistadt, huruvida det är hafsvikens vatten eller det nedersta loppet av en mäktig Norrlandsälf som plöjes af den snabbt framilande ångarens kol. Allt mer och mer framträder emellertid för ögat på bägge sidor om farleden den storslagna natur som utmärker Ångermanälvens dalgång åtminstone vid dess nedre lopp. Stränderna närmast vattenytan vittna här och hvar genom sin lägre nivå om en tid då älfvens vatten, som dock ännu har en betydande bredd, bredt ut sig öfver en ännu vidare fåra, och bakom dessa lägre, numera som oftast gräsbevuxna eller odlade stränder höja sig de väldiga furuklädda åsarna, den ena bakom den andra i korsande linier, så att de mångenstädes lämna ögat en mycket vidsträckt och storartad synkrets. När härtill, såsom nu, eftermiddagssolen kastar sitt bleknande skimmer öfver stora sträckor af dessa mörkgröna åsar, medan andra delar däraf täckas af de svarta slagskuggor som kastas af ett moln eller en högre uppskjutande ås, beredes för ögat en både vidsträckt och färgrik, skiftande tafla som gör färden uppåt det breda lugna vattnet i hög grad tilltalande, att icke säga hänförande.

Längre upp möter man vid stränderna tidt och ofta de egendomliga jordformationer, som ortens befolkning gifvit namnet nipor och som gifva en så egendomlig prägel åt landskapet. Niporna utgöras af betydande lager fin sand eller lera, som under äldre tider, då floden var vattenrikare och stridare, blifvit af vattnet utskurna och liksom svarfvade till mer eller mindre kägelliknande form. Här och hvar vänder nipan ännu åt segelleden en sida, som nyligen blifvit hårdt ansatt af floden och därför lämnar det grågula sand- eller ler lagret blottadt för ögat, men öfver de flesta niporna hvilar numera i orubbadt lugn ett mer eller mindre tjockt lager mylla, så att hela käglan lyser grön och fager af spirande gräs och buskväxter, för att icke tala om de högre eller från den nuvarande vattenfåran något aflägsnare nipor, som prunka med hela dungar af fur och hvitstammig björk.

Björkarne förekomma väl i Ångermanälvens dalgång mera sparsamt, men där de finnas, sticka de så mycket bjärtare af, ty här, om någonsin, kan man tala om

björkens hvita stam. Det är en i ögonen fallande skillnad härutinnan på björkarna här uppe och i sydligare trakter af Sverige, där hvitheten som oftast är långt ifrån oblandad.

Vid Nyland hade tydligtvis flere af passagerarne trott det vara nödvändigt att landstiga, möjligen att till och med öfvernatta. Emellertid lär själfva platsen icke just hafva någonting sevärdt att erbjuda, och det var därför med oblandad tillfredsställelse vi kort före framkomsten dit erhöilo upplysning om att kaptenen genom en hvissling kunde till Nordstjernans sida framlocka en liten snygg och treflig flodångare med namnet Sollefteå, som omedelbart skulle fortsätta färden upp till den lifliga, härligt belägna och raskt framåtsträfvande plats, af hvilken den lilla ångaren lånat sitt namn.

Ångaren »Sollefteå» lägger annars icke till vid samma brygga i Nyland som »Nordstjernen» hvarför de resp. kaptenernas nyss omnämnda välvilja bereder resandena en verklig fördel, hvilken blifvande turister ej böra underlåta att betjäna sig af. Fördelen är tredubbel: dels får man längre uppehåll i Hernösand, därifrån den mindre båten naturligen afgår tidigare än den större; vidare får man å »Nordstjernen», hvars biljettpreis från Stockholm (18 kr. på 1:a plats) är lika, vare sig man medföljer till Hernösand eller till Nyland, färdas det sistnämnda stycket utan särskild kostnad, och slutligen njuter man fördelen af att i det längsta betjäna sig af denna den förträffligaste af alla Norrlands passagerarebåtar, hvilket naturligen i sin mån bidrager till att öka resans behag.

Och redan på aftonen 2:a dagen efter affärden från Stockholm är man hunnen ett godt stycke upp för den storslagna älf, som var första målet för vår färd. I sanning en snabb resa.

 Sollefteå är en i åtskilliga hänseenden ganska märklig plats. När man första gången gästar den och gör sitt inträde i Hotell Appelbergs magnifika vestibul, ligger det nära till hands att tro, det man befinner sig i en icke alltför liten stad, där företagsamhet och välmåga slagit fasta rötter. Men i själfva verket är Sollefteå alldeles ingen stad; Sollefteå är icke en gång köping, ja, icke ens ett särskildt s.k. stationssamhälle, utan betecknas helt enkelt i officiella handlingar som "handelsplats". Att det dock är en betydande sådan framgår emellertid redan af det sakförhållandet att här finnas både postkontor telegraf- och telefonstation, järnvägsstation, två stora ståtliga hotell, bankkontor i eget bankhus, särskild provinsial- och särskild lasarettsläkare förutom en enskildt praktiserande, äfvensom en lång rad af handlande och handverkare inom snart sagdt alla branscher. Man får t.ex. i Stockholm söka upp de allra förnämsta bokhandelsaffärerna för att där finna en boklåda lika storartadt tilltagen och för ändamålet väl afpassad som Allan Dahlbergs å den norrländska handelsplatsen. Sannolikt dröjer det väl icke håller allt för länge, innan Sollefteå. följer det fördomme, som Örnsköldsvik nu står beredt att gifva, och inträder i de svenska städernas led.

Men platsen är icke blott en plats för handel och företagsamhet; den har tillika, hvad turisten värderar högre, ett utsökt läge äfven ur naturskönhetens synpunkt. Midt för Sollefteå klyfver Ångermanälven sin fåra kring en holme, en "nipa", af ovanligt pittoresk form, och strax på andra sidan om denna reser sig en ännu högre och ståtligare nipa af betydande dimensioner. Det är mödosamt att stiga ditupp, men det lönar sig. Mödan är dock underlättad af den förekommande hotellvärden, som låtit göra parkanläggningar och promenadplats på nipans topp och byggt en trappa dit upp. Denna trappa räknar 202 trappsteg, af hvilka vid pass två tredjedelar gå i en rak och mycket brant linie uppåt, så att den som har benägenhet för svindel bör undvika att vid uppstigandet se sig om, liksom han vid nedgåendet hålst bör välja en annan väg. Mödan lönar sig emellertid som sagdt, ty från höjden har man utomordentliga utsikter så väl uppåt älfven som utför

densamma, och rätt under ens fötter ljuder forsens förföriska musik, medan "handelsplatsen" Sollefteå utmed andra älfbacken utbreder sin gata och sina många, delvis ganska betydande hus och gårdar i det glittrande solskenet.

Helt pittoreskt tager sig också den på nipan midt i älfven uppförda "medeltidsborgen" ut. Den uppfördes med sina tinnar och torn, som en dekoration af plank rätt och slätt, för ett par år sedan, då konung Oscar hedrade Sollefteå med ett besök, och erklärerades då på det praktfullaste. Sedan dess har den fått kvarstå och gör sig fortfarande, hälst i skymningen, förträffligt på sin upphöjda plats, där den äfven i sin mån bidrager till att öka jämförelsepunkterna mellan turen på Ångermanälfven och en tur på Rhen.

Midt för Sollefteå är älfven icke farbar. Den ångbåt, som förde oss dit, lade också till ett godt stycke nedanför det egentliga Sollefteå, och vurstar från hotellen voro där de resande till mötes. Ofvanför Sollefteå är älfven också farbar endast ett kort stycke. Men det stycket bör man ej underlåta att fara. Strax ofvanom forsens vid Sollefteå ligger vid en anspråkslös liten brygga ångslupen "Anna", som mot 50 öres afgift för eder älfven upp så långt vattnet är farbart. Vi följde "Anna" vid 4-tiden på. eftermiddagen, och på denna färd af drygt halfannan timme gafs tillfälle att se kanske de vackraste partierna af hela älfven. Särskildt anmärkningsvärdt är det ställe, där Faksälfven gör sitt utlopp i Ångermanälfven, där vidgade vyer öppna sig i dubbla riktningar och ett par ståtliga nipor, liksom borgar, resa sig en på hvardera sidan om det forsande tillflödets mynning. Här uppgafs också vara det yppersta laxfiske, som Ångermanälfven under hela sitt lopp har att erbjuda.

Älfven är flerestädes på denna led ganska strid och tillika grund, så att det har sitt egendomliga nöje med sig att se, huru som båten tidt och ofta måste styras zigzag öfver densamma för att hålla sig på tillräckligt djupt vatten, liksom att höra brusets kring stäfven, när strömmen då och då antager en mera forsliknande karaktär. I förstone får man lätt det intrycket att båtens egendomliga manövrering skulle ha ett annat syfte, nämligen att undvika sammanstötning med de öfverallt i strömfåran framseglande timmerstockarna som stundom hafva mycket aktningsbjudande dimensioner, men man får snart se att dylika sammanstötningar kunna gå för sig utan ringaste fara, och för öfrigt skulle bitens stråt blifva långt vingligare än den är, om verkligen hvarje mötande timmerstock skulle behöfva undvikas.

Men vi nalkas Eds kvarn. Det är ångslupens ändstation. Den starka forsens här lägger oöfverstigligt hinder för vidare båtfärd. Man stiger alltså i land, och båtens uppehåll, innan den återvänder till Sollefteå är lämpligen afpassadt för en promenad upp till det ståtligaste brobyggnadsverk vårt lands järnvägar hafva att uppvisa. Formobron, som den kallas, bär tågen på Långsele Vännäsbanan öfver den skummande fors, Ångermanälfven här gör vid Ed, på en höjd af 156 fot öfver vattnet. Den är byggd uteslutande af järn och hvilar på tre väldiga stenpelare, af hvilka en har fäste på strandbacken och de två ute i den rytande älfven, samt ter sig, då man på den utmed älfven löpande landsvägen närmar sig densamma, som ett fint och vackert spindelväfsnät högt till väders spändt öfver det hvitskummande vattnet. Det förefaller från denna synpunkt ofattligt att den kan bära ett helt järnvägståg.

Att från landsvägen streta banvallen uppför är en liten nätt ansträngning. Banvallen är nämligen här en till större delen naturlig ås på ungefär 150 fots höjd. Men "vägen lönar sig", som det heter i annonserna, och stiger man ut på den mellan jord och himmel sväfvande bron, kan man få ett friskt intryck af den lockande makt, sagorna veta att tillerkänna flodernas och forsarnas trolska väsenden, utom det att stora, vida och vackra utsikter erbjuda sig åt bägge sidor.

De flesta turister i dessa trakter bruka vända här. De gå med Anna tillbaka till Sollefteå, följa därifrån bantåget till Bispgårdens station (en resa på föga mer än två timmar) och äro därmed inne i Indalsälfvens ådal, där man numera kan färdas

nästan hela vägen båtledes till Sundsvall. För oss gällde det emellertid att komma ett stycke längre inåt landet, få se något mera af Ångerman- och andra älfvar, ej blott befara deras allra nedersta lopp, samt att tillika längre in uppleta en förbindelseled de olika ådalarna emellan, så att man ej behöfde resa både fram och tillbaka någon nämnvärd sträcka af vägen.

Med bemedling af Annas välvillige befälhafvare erhöilo vi alltså vid Eds kvarn erforderligt fortskaffningsmedel i form af trilla och häst, bägge tillhöriga en äkta ångermanländsk odalbonde med anor, som mer än en af ridderskapet och adeln skulle kunna afundas honom, med bred kropp och breda later, men med bottenärlighet och godlynthet framlysande ur de pigga blå ögonen och med en oblandad dialekt, som det var en njutning att höra, fastän den verkligen icke var så synnerligen lätt att förstå.

Landsvägen följer älfven nästan utan afbrott ganska nära och kan på det hela kallas en mycket vacker väg. Älfven har flerstädes smalare fåra än längre ned, men större djup och beskuggas under långa sträckor af sitt ringlande lopp utaf kraftigt grönskande löf- och barrskogsdungar, som åt landskapet gifva en mera leende, men mindre storslagen natur. Ett stycke bortom Resele gammaldags landtliga prestgård och hvitmenade kyrka af den sort som för ett 50 tal år sedan byggdes åtskilliga mycket lika hvarandra uppe i Norrland rastar man vid Höfvens gästgifvargård, dit afståndet från Eds kvarn uppgavs vara 1 $\frac{1}{2}$ mil, och där man får ny häst. Här vid Höfven finnes en rätt hög nipa ett godt stycke från älfvens nuvarande fåra, och därifrån får man en god öfverblick af en bra bit väg, som man tillryggalagt hit. Ådalen är för öfrigt mycket bred här, så att ögat från nipans höjd öfverskådar vida sträckor odlad bygd med det glittrande älfbandet draget midt i den leende grönskan.

Ännu 1 $\frac{1}{2}$ mil återstår af resan för dagen, men vid niotiden på lördagsaftonen hafva vi nått *Näsåkers* gästgifvargård, där den förekommande värden har ett godt bord, angenämt sällskap och magnifika bäddar att erbjuda för ett fabulöst billigt pris.

Näsåkers gästgifvare och gästgifvargård förtjäna noteras såsom mönster hvar i sitt slag, ett omdöme som för öfrigt, efter hvad man kunde iakttaga vid det kortare uppehållet vid Höfven, torde kunna tillämpas äfven på den sistnämnda platsen och dess värd. Ehuru det hittillsdags lär vara endast undantagsvis, som dessa trakter besökas af turister, syntes innehafvarne af dessa gästgifvargårdar vara fullt på det klara med, hvad betydelse det har att de som komma blifva mottagna på ett tillfredsställande sätt; och det är så mycket angenämare att konstatera detta, som erfarenheten under resans fortsättning gaf vid handen, att förhållandet är långt ifrån det samma på andra håll. Turistväsendet har tagit ansatser till en utveckling, som kan bli af ingripande betydelse för befolkningens ekonomi, och det gäller därför att, hvar helst något sevärdt finnes, någon anstalt vid. tages för att locka besökande dit. Åtminstone böra de ej afskräckas därifrån, såsom ännu mångenstädes sker, genom den fullständigaste likgiltighet från ortsbefolkningens sida. Och litet vakenhet, litet intresse kostar i själfva verket ingenting. Hvad därutöfver presteras blir naturligen föremål för kontant erkänsla och detta dess rikligare, ju bättre det är.

Oafsedt behaget att, såsom på Näsåker, mottagas med all den välvilja och komfort som vanligen erbjudes en gäst å herregårdarna på landet, att efter en tidig middagsmåltid i Sollefteå få en ordentlig aftonmåltid och efter en stunds angenämt samspråk få gå till hvila i en stor och bred järnsäng med ny resärmadrass i ett väl utvädradt rum, har Näsåker en speciell sevärdhet, som förtjänar sitt lilla särskilda kapitel. Det är Nemmforsen. Den tillhör Ångermanälfven, som vid pass en kvarts timmes väg från gästgifvargården här kastar sig i icke mindre än fem särskilda stup öfver ett vidsträckt klipparti, som förgäfves lagt sig i dess väg, och sålunda med sin ganska rika vattenmassa bildar en stor och mäktigt brusande fors. Strax nedanom forsens, som för övrigt bör beses från flere sidor, kan man i roddbåt taga

sig ut till en midt i älfven belägen klippö, på hvilken man bekvämt och utan fara tränger så godt som midt in i de framför och på bägge sidor hvirflande vattenmassorna och sålunda bereder sig tillfälle att på nära håll lyssna till de stillsamma toner som ljuda ur forsens dån och vattnets brus.

I klipporna finnas talrika hållristningar, framställande elgar, laxar och drakskepp, särdeles väl gjorda. Strax bredvid forsen har man ock tillfälle att se en af Norrlands intressanta egendomligheter: en timmervälta, det är den branta åsvägg utmed hvilken det från skogarna framkörda timret handlost störtas ned i älfdalen för att sedermera följa med vattnet, som stundom låter det flyta i lugnt och sakta mak, stundom kastar det i den vildaste fart utför forsarna och svänger det som små spån i hvirfveldans, tills det närmar sig flodmynningen och ledes in i särskilda vattenfällor för att sorteras efter sina ägares olika märken, hopas i sammanhängande flottar och sist bogseras fram till vederbörande sågverk och slutligen "förädlas".

Det som vid Nemmforsen är af största intresse är väl emellertid "prestens bäck", ett industriellt företag, som onekligen är mycket sinnrikt uttänkt, om det också smakar någon smula af utsugningslust.

Som bekant hör det till laxarnas favoritnöjen att vid forsarna hoppa upp mot det forsande vattnet och öfver detsamma, särskildt vid kanten af de stenblock öfver hvilka vattnet störtar ner. I det lugnare vattnet rätt under bågen, som vattnet bildar vid sitt fall öfver klippan, stå de stundom i timmar och hämta kraft till det ansträngande språnget. Nu är emellertid fallet i Nemmforsen så högt, att endast undantagsvis en jättelax förmår taga det betydande språnget. Och det är här på prestens plan och bäck äro byggda. Han har nämligen vid sidan af det naturliga fallet låtit spränga bort ett stycke ur klippan och därmed åstadkommit en med dammlucka försedd privat liten fors, "prestbäcken", som efter att hafva slingrat sig några famnar åt ena sidan ånyo utmynnar i älfven och detta med beräkning alldeles invid den punkt, där laxarna pläga göra sina ifrigaste bemödanden att komma upp. När de så efter upprepade försök komma under fund med att detta ej lyckas dem, börja de — likaledes efter beräkning — att med begärlighet lyssna till det lockande ljudet från den stillsammare forsen vid sidan om dem, och slutligen låta de förleda sig att gå in i den sprängda rännan. Därmed är deras öde besegladt, ty det hör nu en gång till laxens natur att alltjämt gå emot forsen men aldrig tillbaka, och i prestbäcken blir han snart hejdad af en ännu högre klippvägg än den han nyss måste uppgifva såsom för hög. Här nödgas laxen resignera; men presten, som af gammalt lär hafva monopol på laxfisket i Nemmforsen, har alla skäl att vara belåten med både naturens och sin egen anordning här. När han vill fånga lax, har han endast att stänga ett par gallergrindar vid sin rännas utlopp och tappa ur backen genom att likaledes skjuta för dammluckorna vid dess början. Sedan kan han ogeneradt plocka laxar i långa banor med bara händerna, och nog kan det kallas bekvämt. Huruvida detta slags laxfiske också kan inregistreras bland de ridderliga idrotterna må däremot lemnas därhän.

rån Näsåker fortsätter landsvägen i nästan rakt nordlig riktning utmed östra stranden af Ångermanälven upp till Junsele, och där, kan man säga, är vägen slut. Mot lappmarkerna, huru lockande de än äro, kunde vi dock icke denna gången få styra kosan, hvarför det blef oss nödvändigt att följa en annan väg. Kort efter affärden från Näsåkers gästgifvargård, som vi lemnade på söndagsmiddagen, finner man också en sådan, som tager af åt vänster. Den leder först ned till ett färjställe, där man kan passera älven med både hästar och vagn, och sedan det är gjordt, lemnar man för alltid Ångermanälvens ådal.

Vägen löper nu ett stycke midt igenom skogen, men snart hör man åter rinnande vatten och har nu nått en annan älf. Det är ett tillflöde till Ångermanälven, Fjällsjöälven, som under nästan hela sitt föregående lopp flutit i riktning mot sydost, men till sist gör en tvär svängning åt öster och därefter rätt åt norr, innan den — vid pass en half mil ofvanföre det nyssnämnda färjstället — utmynnar i den större älven. De bägge älfvarna och landsvägen bilda genom denna Fjällsjöälvens krökning en så godt som liksidig triangel, hvars ena spets befinner sig vid färjstället.

Sedan vägen väl träffat Fjällsjöälven, följas de troget åt både länge och väl, ehuru ej så nära hvarann att den resande har någon glädje af älfvens åsyn, och man finner ingen öfverfartsväg till någon sydligare belägen floddal, förr än uppe vid Nordantjäll, där man finge så godt som vända i spetsig vinkel för att på en landsväg, som pekar rätt mot söder, komma ned till det vid Faxälven belägna Ramsele.

Den färden innebär emellertid en landsvägsresa på ytterligare fem mil, och då detta föreföll oss något enformigt, föredrogo vi att från Forsnäset, dit vi begagnade skjutsen från Näsåker, nyttja egna ben för en promenad tvärs genom skogen till Ramsele, — och därmed var den sväfvande punkten på resoprogrammet löst och förbindelselänken de olika ådalarna emellan funnen. Att den likvisst icke var den bästa man kunde önska sig må så godt först som sist äfven erkännas.

Men vi återvända till färjstället. Det var egendomligt att se, huru älven, som vi nyss förut och på endast hörhålls afstånd hade sett brusa och skumma i Nemmforsen, här var lugn och spak som den beskedligaste lilla nedlandså. Och dock skulle det icke alltid vid högvatten om vårarna vara så lättvindigt, som det påtagligen nu var, att göra tjänst som färjkarl här. Stränderna stupa ganska brant ned mot vattenfåran, hvarför man nog kan tänka sig att det vid högt vatten kan bli lif i strömfåran.

Färjan är af en för sydsvensken ovanlig konstruktion, icke en slät flotte, på hvilken man kan köra ned både hästar och åkdon, utan nästan alldeles båtformad, följaktligen också med urhålkad botten. Därför måste den lägga till vid sidan längs stranden. Hästarna spändes ifrån. Vagnen drogs därefter »med handkraft» ned på färjan, där den således blef stående på, tvären, hvarefter hästarne nedleddes och placerades på hvar sin sida om vagnen Därmed var midtpartiet af den egendomliga farkosten upptaget. Aktern fylldes med passagerare, och på en bräda i fören satte sig färjkarlen, precis som i en vanlig båt, och rodde ensam med ett par åror alltsammans tvärs öfver till andra stranden. Där spändes hästarna för med detsamma och fingo draga vagnen upp på det torra, och så bar det åstad i full fart backarna uppföre. Det var norska hästar, som allmänt användes här, småväxta, men snabbfotade och pigga till humöret, så att det var en lust åt det. Särskildt gick det undan i utförsbackarna, så att det sannerligen ville ångermanländingens vana till, för att ej både hästar och åkdon skulle stupa kullerbyta om hvarandra, och lata sig fingo de sannerligen icke göra i uppförsbackarna håller.

När landsvägen träffar Fjällsjöälven, hör man bakom sig åt höger dånet af en fors. Vänder man sig om i åkdonet, kan man till och med se att vattnet forsar tämligen ordentligt, men på det sättet får man dock icke ens tillnärmelsevis ett begrepp om, hvilken öfverdådigt präktig företeelse denna fors är. Tack vare

gästgivarens i Näsåker förekommande uppmärksamhet var vår körsven beordrad att svänga af från vägen och köra ned till en liten såg, som ligger alldeles invid forsens, så att vi fingo tillfälle bese denna på närmare håll. Denna lilla afstickare från vägen bör ingen, som har tillfälle att göra den, försumma, ty *Kilforsen* hör till de grannaste i sitt slag. Man bör följa stenblocken nedanför och vid sidan af själfva fallet ett stycke framåt, ty där får man den yppersta vyn af fallet. Där kan man ock träda forsens alldeles in på lifvet och rätt under sig se de väldigaste timmerstockar dansa som tandpetare i de fräsande vattenhvirflarna, medan dånet förtager ljudet af ens egen stämma och skummet kastas högt upp i luften. Man skulle kunna dröja timal utan att tröttna inför detta lifliga, ständigt växlande skådespel. Icke minst tilltalande är den ovanliga mjukheten i alla de linier, forsens bildar under sin brusande färd. Något i den vägen liknande torde ej vara många forsar, vare sig i Norrland eller annorstädes, föunnadt att uppvisa. Det var som böljande lena lockar kring en mjällhvit skuldra, och dock samtidigt i dånet en klang af vapengny och ett uttryck för jättelik kraft, som icke vill veta af något hinder, men dock med en smekning hyllar skönheten ett flyktigt ögonblick under sin aldrig hvilande färd.

Eget nog lär *Kilforsen* just vara vackrast vid denna årstid, då vattenmassan icke är så öfverväldigande rik.

Vid *Forsnäset*, dit afståndet från Näsåker uppgavs vara 1,8 mil, ehuru jag vore mera böjd att tro den som påstode det vara dryga två mil, skildes vi från vara pigga trafvare och deras körsven för att öfverlåta oss åt en vägvisare på 14 vårar, späd och kortväxt, så att man skulle tagit honom för en I-åring, om man lämnats uteslutande åt sin gissningsförmåga. Nöjet af skogspromenaden öfver till *Ramsele* var emellertid intet. Hela den fem fjärdingsväg långa skogsstigen var i hög grad oländig, gick långa sträckor öfver, där man hade att hoppa mellan stenar eller halfruttna hala timmerstockar för att ej klifva ned i vätan, och erbjöd ingenstädes något som eljest kan gifva behag åt enskogspromenad. Själva skogen var torr, tråkig och dålig, och sällan torde man finna en skog, så fullständigt beröfvad allt lif, all rörelse. Ej ett fågelkvitter på hela vägen, ej en ekorre, med ett ord intet hörbart tecken till lif. Men fördelen med promenaden var att man sålunda på 2 $\frac{3}{4}$ timme kom från *Forsnäset* till *Ramsele*, *Forsnäset* till *Ramsele*, hvilket per landsväg hade kraft åtminstone halfva dagen, om ej mera, — plus skjutspengarna.

Ramsele är en ort, som har åtskilliga förutsättningar för att blifva uppsökt af de turister som öfverhuvud besöka Ångermanland. Kommunikationerna mellan *Ramsele* och den yttre världen äro rätt tillfredsställande, och ångbåtsfärden mellan *Ramsele* och järnbanan *Bräcke-Sollefteå* är särdeles anslående. Åtskilliga sevärdheter finnas här också på platsen, såsom en vacker fors, som *Faxälven* bildar ett stycke ofvanför *Ramsele* nya kyrka, samt den gamla, ännu någorlunda bevarade kyrkan, hvilken torde få räknas bland de allra minsta kyrkor vårt land haft. Men för att de besökande skola finna en önskvärd trefnad här och därpå föränledas att locka andra hit behöfver en annan uppfattning än den nu rådande göra sig gällande å hotellet på platsen. Ingalunda som skulle härmed sägas, att rum och mat äro otillfredsställande eller prisen oskäligen långa. Långt därifrån. Men för turistens trefnad fordras något mera, något som det är nödvändigt att ortbefolkningen i allmänhet och hotellägare eller gästgivare i synnerhet lära sig inse, för så vidt det skall lyckas att af ett uppblomstrande turistväsen draga alla de fördelar som rätteligen böra och kunna dragas därpå. Det fordras att man har eller åtminstone visar en gnista intresse för den främling som kommer för att bese ens ort, endast en billig gengäld således för det intresse han först visat; det fordras vidare att man någorlunda har reda på sig, så att man kan gifva ett ordentligt svar på en rimlig fråga om ortens förhållanden, ja, t.o.m. att man oåtspord kan och vill lämna riktiga upplysningar och anvisningar som för den som första gången besöker orten kunna antagas vara af intresse. Och är man herre till ett hotell af den omfattning att man ej gärna kan personligen vara med om allt, blir det

nödvändigt att till de resandes förfogande skaffa en tjänstepersonal som är någorlunda »begriplig» eller någorlunda instruerad. Komma t.ex. ett par turister, uttröttade och upphettade af några timmars ansträngd marsch, och begära en balja vatten till en under sådana förhållanden väl behöflig öfversköljning, så går det inte gärna för sig att man först narrar dem att löpa en kvarts timmes väg utför slingriga backar till ett badhus som är stängdt och som, efter hvad de sedermera erfara, alltid brukar vara stängdt vid den tiden, samt att man sedan som en ursäkt endast anför, att det »aldrig förekommit förr» att någon resande begärt vatten till öfversköljning. Ett sådant mottagande kan ej verka uppmuntrande på turisten. Och om man en stund senare begär bläck och pennor samt får det begärda inburet under tjänsteandens mest älskvärda förklaring: »Jo, här ä' nu pennor, men int, vet ja' om di duger att skrifva med», så behöfver detta visserligen ej framkalla fullt så sorgmodiga känslor som den nyss förut vunna upplysningen att huset icke äger en balja; men nog är det föga förenligt med hvad man rimligtvis bör hafva rätt att vänta på ett nytt hotell å en välbelägen och med ganska ordentliga kommunikationer försedd ort. Bättre måste sörjas för att »dra» folk.

Från Ramsele, som jämte Forsnäset utgjorde den längst in i landet belägna punkt, till hvilken resan denna gång sträckte sig, färdas man på ångbåt Faxälven utföre. Den lilla ångslupen »Ramsele» afgår vid 3-tiden på eftermiddagen och den går så långt den kan, d.v.s. till *Edsele*, där en fors utgör det naturliga trafikhindret, men där åkdon från närliggande Nordanåkers gästgifvargård äro de resande till mötes för att öfver höga åsar, backe Upp och backe ned, föra både dem och deras kapten till *Edsele* bro, där de samfäldt taga en ny och större båt, vid namn »Primus», i besittning för att fortsätta resan älfven utföre in på den långsträckta Helgumsjön och fram till dess motsatta ända vid Helgums järnvägsstation.

Hela denna resa kräfver omkring 5¹/₂ timmar, och det är, äfven i regnväder och sval temperatur, till större delen en verkligen vacker färd. I närmaste trakten af Ramsele ser man från den slirande slupen breda sträckor odladt land närmast intill vattenfåran, men där bakom resa sig i fjärran imponerande åsar och berg. När ådalen sedermera tränger ihop sig, så att de grönklädda stränderna stupa rätt ned mot det mörka vattnet, och själfva vattenfåran likaledes på sina ställen smalnar betydligt, glider båten stundom fram som i en löfsal. Naturen får en idyllisk prägel, som den vanligen saknade där vi färdades fram på ångermanälven. Barrskogen vid stränderna träder ofta tillbaka för den mera leende björken' och när man kommer in på Helgumsjön, kan man nästan tänka sig vara på Mälaren. Vackrast af allt var dock senare på aftonen anblicken från hotellet i Helgum ut öfver den lugna Helgumsjön, medan den nedgående solen bröt sig fram ur sin molnbädd och göt sin guldfloed öfver både molnen och vattnet och stränderna.

Vill man från Helgum, där man öfvernattar, följande dag hinna fram till Sundsvall, så blir detta en lagom dagsresa med bantåget till Bispgården och därifrån med skjuts till Utanede, där den för året nya ångslupen »Liden» väntar sina passagerare för att med dem plöja en förut ofrafikerad sträcka af Indalsälven. Längre ned på samma älf sörja sedermera tvänne andra båtar för att man innan aftonen kommer fram till det sågverksomkransade Sundsvall. Men har man en dag till öfvers, är det skäl att från Helgum och förbi Bispgården göra en afstickare till *Ragunda*. Man får då tillfälle att bese det ur flere synpunkter mycket intressanta »Döda fallet», beläget alldeles invid järnbanan mellan Bispgården och Ragunda stationer, samt att från den sistnämnda åka upp till Ragunda by, bese den ståtliga Hammarforsen därstädes, bestiga prestberget, kasta en blick in i Ragunda gammelkyrka och slutligen, om så behagas, som hastigast göra bekantskap med en här i höga nordnen befintlig bad- och brunnsinrättning med talrika kurgäster, prydliga byggnader och en skuggrik promenadpark. Håller man sig väl med stationsinspektoren vid Bispgården, är det ej alldeles omöjligt att man genom hans välvilja kan få morgontåget att göra några minuters uppehåll vid Döda fallet, och har man tur vid Ragunda station, så får man på färden till byn och tillbaka igen åka

med möbelhandlaren Pettersson i hans allra nyaste Vexiötrilla samt efter ett äkta norskt sto som tagit pris vid fem traftäflingar å rad. Sådant är ju icke att försaka, då det erbjudes.

»Döda fallet» är, så att säga, skelettet af ett forntida vattenfall. En äfventyrlig själ under förra århundradet, mest känd under namnet Vildhussen, tog sig nämligen före att gräfvu ut en smal landremsa, som på ett ställe utgjorde den naturliga fördämningen för Indalsälvens vatten, och följden blef, att älven med dånande fart och med stor förödelse bröt sig en ny fåra, lämnande den gamla vattentom. I den gamla fåran fanns emellertid ett ganska betydande fall, och det är på dess plats som man nu har det sällsynta tillfället att se de klippor och stup blotta och bara, som förr under årtusenden öfverspolats af det forsande vattnet och som sålunda nu lägga i öppen dag, hvilket arbete vattnet förmår uträtta på och i den bergfasta graniten. Jättegrytorna i Döda fallet' hvilka vanligen stå fyllda af regnvatten, länsumpades samt- och synnerligen för det besök konung Oscar gjorde vid platsen den 25 aug. 1890, och det befanns då, att en af dem, som dock upptill icke hade någon nämnvärd vidd, nådde ett djup i klippan af fulla 30 fot. Dyliga af vattnet gjorda borrhål finnas i mängd. För öfrigt bör fallet på sin tid hafva varit i hög grad imponant, ty berghällen, utför hvilken hufvudmassan af vattnet störtat, är både hög och brant, och midt för densamma ligger i flodbotten ett större klippblock med en bred och skarp kant riktad rätt mot den fallande vattenbågen, så att skummet bör hafva stått i högan sky. En träbro med räcken, ledande ut från banvallen till en plattform på och vid själfva stupet, uppfördes här för det nyss nämnda konungabesöket och kvarstår sedan dess till besökandes bekvämlighet. I en af hållarna är konungens namnteckning inhuggen jämte nyss nämnda datum, och ett stycke därifrån läses numera, inhugget i stenen, äfven namnet Therèse ¹⁸/₇ 92.

Hammarforsen är dråplig. Den har en ganska betydande bredd, och det är ingen liten vattenmängd som här brusar fram i sekunden. Ungefär midt i forsen ligger ett klippparti, mot hvilket vattnet kastas upp i en tvär kam, medan det omedelbart vid sidan om denna kam sjuder i en djup klyfta. Detta ger »form» på forsen, som man lätt kan tänka sig. Som vanligt i de norrländska forsarna gifva äfven här de likt tandpetare kringkastade och ständigt snurrande timmerstockarna ökadt lif åt taflan. Forsen bör ses både på nära håll, från en vid kvarnen utbyggd plattform, och på något afstånd, från den ståtliga bro, som här är byggd öfver älven. Som bakgrund åt forsen, som ju alltid blir taflans pièce de resistance, ter sig då en mycket pittoresk bergsklack, som ett stycke därifrån reser sig till ganska ansenlig höjd.

Från *prestberget* på andra sidan älven har man en präktig utsikt älfvalen uppföre med forsen snedt i förgrunden och klacken till vänster därom samt åt höger den i fjärran slingrande älven och på närmare håll dalslutningen med kyrkan och byn i det gröna, en tafla som i fonden liksom åt bågge sidorna ytterst begränsas af skogklädda berg och åsar, och en tafla som ej lätt glömmes af den som en gång haft tillfälle att se densamma.

När man återvändt från Ragunda by, Hammarforsen, Prestberget och den täcka brunnsparcken samt mot aftonen ånyo, ehuru i motsatt riktning mot på morgonen, passerat den korta men vackra järnbansträckan Ragunda — Bispgården, kan man taga natthärberge vare sig å hotellet vid sistnämnda järnvägsstation eller, kanske ännu bättre, på den $\frac{1}{3}$ mil därifrån belägna Fors gästgifvargård. Från Ragunda telefonerar man då till Fors efter skjuts, som i så fall möter vid Bispgården, och vid 9-tiden på aftonen är man där. En fördel med detta val af natthärberge är bl.a., att intet morgonfjäsk är af nöden dagen därpå för att i rätt tid hinna fram till Utanede ångbåtsstation. Vid Fors blir man för öfrigt ordentligt betjänad, logerar för det billiga priset af en krona person, får god husmanskost och har häst på gården, när det vid 9-tiden följande morgon bör bära i väg igen. Själftva gästgifvargården har icke något läge, som är särskildt tilltalande, men det dröjer ej lång stund efter affärden därifrån, för än man både hör och ser älften — det är nu Indalsälften — och vägen går sedan nästan oafbrutet genom mycket vackra partier, älften sedan man längre fram lemnat älften ur sikte. Sista stycket ned till den plats, där ångaren »Liden» inväntar oss, kunde väl vara en smula äfventyrligt för den som färdas i större åkdon, ty där finnes ännu så länge endast en s.k. vinterväg; men skogen, hvarigenom den går, är särdeles vacker, och till ett kommande år blir nog vägen lika fin som skogen. Åtminstone uppgafs att den nu oförtöfvadt skulle omläggas och förbättras. Ett dylikt arbete har nämligen ej lönat sig, förr än man af en sommars erfarenhet vunnit visshet, att »Liden» verkligen skulle kunna trafikera den förut som ofarbar ansedda sträckan af Indalsälften mellan Utanede och Lidens färja. Och nu är man fullt på det klara med, att detta går för sig.

Klockan led mot $\frac{1}{2}$ 11 på förmiddagen, och ett 20—30-tal passagerare hade så småningom samlats å den lilla ångbåten, där den låg vid en liten tämligen provisorisk brygga midt inne i skogen och med stäfven vänd mot strömmen, som för öfrigt var ganska stark här vid själftva tilläggsplatsen. Landgången drogs in, förlinan lossades, fören sköts ut från land, båten vände, i förstene något motvilligt, men inom kort med en raskare sväng och så — pang! — där sprang akterlinan, och så bar det af med full fart den hvirflande strömmen utföre. Det gällde att hålla ångan uppe för att ej båten skulle bli som ett flarn för strömmen och ej lyda styret. Emellertid bör man med full trygghet kunna anförtro sig åt den strömvane kaptenen, och för de räddhågade kan för öfrigt den lugnande upplysningen tilläggas, att de starkare strömragen icke räcka någon längre sträcka, hvarför man älften i allra värsta fall kommer mycket snart in på lugnare vatten igen. Det svåraste stället att passera lär vara Sillreforsen. Där skulle en ångbåt, som i fjor försökte taga sig fram, varit mycket nära att kapsejsa. I alla händelser måste den uppgifva planen att göra några regelbundna turer högre uppåt älften redan på den grund, att den vid lågvatten var för djupgående och vid högvatten hade för klen maskin. Men hvad som misslyckades för den större båten låter utan fara verkställa sig med den för de rådande vattenförhållandena bättre afpassade lilla »Liden», och därmed har man för turisterna vunnit en ny och särdeles anslående led till de många vackra turer som i dessa trakter kunna göras. En betydande tidsvinst är också härmed gjord, nota bene när man som nedskrifvaren af dessa rader ordnat sin resa så, att det bär utför och ej uppför Indalsälften. Från Utanede till Lidens färja dansar man nämligen strömmen utför på två timmar; far man i motsatt riktning kostar det sex.

Och den natur, genom hvilken man här färdas, är ömsom storslagen, ömsom mjuk och leende, alltid tilldragande. Älften och därmed hela ådalen, som långa sträckor är ganska smal men djup, gör tidt och ofta mer eller mindre tvära svängar och krökar, så att vyerna ständigt växla. Medan man den ena stunden har synkretsen framför sig och på sidorna begränsad af höga grönskande åskammar, kan man, om man vänder sig om, ha en vid och öppen utsikt öfver det glittrande vattnet och en mängd i fjärran hvarandra korsande åsar och berg, och nästa minut

ungefär tvärt om. Långa sträckor löper den i saftig grönska skimrande, jungfruligt svällande löfskogen ända ned till strandbädden, fullständigt döljande för den på det smala vattnet framdansande båtens passagerare att här öfverhufvud taget finnes någon odlad bygd; och en stund därefter hafva de höga åsarna på bägge sidor om vattenfåran gifvit vika för en låg eller långsluttande bädd, bakom hvilken för ögat utbreda sig stora sträckor ängar, sädesfält och beteshagar med gårdar, byar och kyrkor glittrande i solskenet.

Det lider intet tvifvel, att icke flertalet sydländingar, som besöka dessa trakter, skola hänföras af det täcka, liffulla och ständigt växlande behag, naturen här har att erbjuda, ända därhän, att de afgjordt skola gifva Indalsälven företrädet framför den redan länge så mångbeprisade, kanske till och med något öfverbeprisade Ångermanälven. Med hänsyn härtill är det otvifvelaktigt också det riktigaste af den som ämnar befara bägge ådalarna att göra det i den ordning som här skildrats. Ty man skulle måhända vid befarandet af Ångermanälven kunna komma att erfara en känsla af missräkning beträffande dess och dess stränders i sitt slag dock obestridliga, ehuru mera allvarliga och kyliga skönhet, om man komme dit med intrycken ännu friska af en nyss förut uppväckt hänförelse för den mera lekfulla Indalsälven och dess leende omgifningar; och en dylik missräkning bör man ju i eget intresse söka bespara sig.

Ännu mer, än hvad nu är fallet, skulle utan tvifvel intresset väckas och bibehållas hos den resande allmänheten för Indalsälven, om de tre båtar, som den ena efter den andra uppehålla trafiken därstädes, kunde ordna sina ankomst- och afgångstider så, att man sluppe de långa uppehållen vid Lidens färja och Bergeforsen, där man går från en bit till en annan. Till Lidens färja ankommer man nu uppifrån redan vid $\frac{1}{2}$ 1-tiden. Kl. 2 ditkommer ångb. »Indalen» och så snart dess passagerare hunnit gå öfver till »Liden», vänder denna sistnämnda och går tillbaka till Utanede; men »Indalen» vänder först kl. 3 för att föra oss vidare.

Nog är det en rätt vacker plats vid Lidens färja och ganska nöjsamt kan det vara att midt öfver älven se den beryktade »torrånna», som Skönviks sågverksbolag där låtit uppföra vid en plats dit bolaget på en sin enskilda järnbana forslar fram timmer ur skogarna för att här låta det från en betydande höjd ramla rännan utföre ned i älven. Men att uppehålla sig här 2 $\frac{1}{2}$ timmar är för mycket.

För att emellertid på något sätt använda väntetiden stiger man i land och promenerar ett stycke ut åt den udde, från hvilken man har närmaste utsikten till torrännan. När timret kommer rakande därutför, låter det på långt håll ungefär som när man inne i en kugelbana hör ett af de väldigaste kloten komma dansande. Afståndet är då så stort att äfven de bästa ögon knappast kunna se timmerstockarna i rännan, fast de komma en i sänder; men när de nå vattnet, ser man dem så mycket tydligare, ty de kaskader som de därvid uppkasta äro betydande och sprida ett glittrande regnstänk rundt omkring sig, — en mycket imponant syn utan tvifvel, om man komme åt att se den på något närmare håll.

Här föres timret omedelbart efter nedfarten utför rännan in i en bredvidliggande vattenfålla och ordnas där till flottar, som med ett par man »om bord» få drifva ut och af älvens fart föras ned till hafvet, där bogserångare äro till hands för att taga hand om dem och befordra dem vidare.

Vid Bergeforsen, där man måste promenera ett stycke vid sidan om forsen från »Indalens» landningsbrygga till »Tuistens», och där uppehållet inskränktes till 1 $\frac{1}{4}$ timme, hade vi tur att få se en dylik timmerflotte passera. Den styrdes af två karlar som med väldiga åror hade fullt arbete att hålla flotten midt i forsen och hindra den från att föras in i bakvattnet eller i edan, som det heter på ortens språk. Och lyckligt gick det, men med fart gick det. Forsen är ju här ej stridare än att flottkarlarna godt våga sig på den, men en ångbåt lär man väl ändock låta bli att manövrera igenom den forsen.

Midt öfver Bergeforsen leder en bred, vacker bro, om hvilken det på en stor blå sköld, uppsatt å brons midt under ett af två lejon uppburet krönt O, meddelas

att den är »uppförd genom Indals Älfs Flottningscompani» samt »invigd den 3 november 1890 af Landshöfdingen Gustav Ryding, företagets befrämjare». Från bron ter sig älfven åt båda sidor bred och vacker.

Ju längre man vidare far, dess mera vidgar sig fåran, dess vidare bli utsikterna. Man närmar sig mer och mer älfvens utlopp. Den svänger till sist nästan rakt i nordost, och på ett allt lugnare och bredare vatten seglar man slutligen ut på den stora hafsviken utanför dess mynning. »Turisten» vänder sin bog mera sydligt. Förbi Vifsta varf och hela den långa raden af därpå följande större och mindre sågverk, mellan Alnön och fastlandet, styr han kurs på Sundsvalls präktiga hamn och redan vid 9-tiden på aftonen har han där aflemnat sina passagerare, för hvilka samtliga dagens resa utan tvifvel skall utgöra ett särdeles angenämt och icke allt för snart förbleknadt minne.

* *
*

En färd som den ofvan skildrade och tillbaka till Stockholm är ingen Rom-resa, för hvilken man behöfver hysa så stora betänkligheter, beträffande vare sig kostnad eller tid, som mången föreställer sig.

Den låter göra sig på en vecka, och själfva reskostnaden, d.v.s. ångbåts- och järnvägsbiljetterna samt skjutspengarna, gå till mellan 50 och 60 kronor på 1:a klass ångbåt med hyttplats. Med billigare ångbåtsplats och inbesparing af en eller annan skjuts, då de egna benen kunna tjänstgöra i stället för hästens, torde detta pris kunna lätt reduceras till 40 kr. För nattlogis under veckan, dels kostnadsfritt på ångbåt, dels billigt på gästgifvargårdar, behöfver ej beräknas mer än 7—8 kronor. Hvad för öfrigt lefnadskostnaderna gå till beror ju på hur man lefver. I alla händelser bereder en resa af dylikt slag en vederkvickelse, som väl uppväger kostnaden, och i synnerhet bör det för de unga och de bland de äldre, som hafva råd till resor, vara en tillfredsställelse att personligen få se och lära känna något af sitt vackra fosterland, äfven i de trakter däraf som ej ligga i allra närmaste grannskap med deras egen hembygd. Man behöfver därför alldeles icke »gå öfver ån efter vatten» och resa utrikes, som det så ståtligt låter, så snart man kan göra sig ledig till en liten trip.

L.H.

